

tribuit huic attritioni. Tum denique, quia alias, quando Concilium Tridentinum dicit contritionem fuisse omni tempore necessariam ad remissionem peccati, posset exponi de contritione vera vel existimata, et consequenter dici posset justificari hominem etiam extra sacramentum per contritionem existimatam, quamvis in re vera non esset, quod est dictu absurdissimum.

4. Tertio ratione a priori. — Confirmatio Concilii Tridentini. — Tertio est ratio a priori, quia existimatio invincibilis, licet excusat a culpa, tamen in re ipsa non adhibet medium necessarium, sicut existimatio fidei non ponit fidem; et ideo talis existimatio nunquam sufficit ad illum finem, vel effectum, ad quem tale medium est necessarium. Unde gentilis, qui habet infidelitatem negativam, quamvis existimet se bene credere, et excusat ab speciali culpa infidelitatis, non salvabitur, sed propter alia peccata damnabitur, quia sine vera fide, et in re ipsa existente, impossibile est placere Deo. In praesenti autem, pœnitentia interior est medium necessarium ad remissionem peccati, ut supra late ostensum est, quæ necessitas etiam in lege gratiae durat, quamvis cum moderamine accommodata efficacitati sacramentorum, ut in superioribus et in materia etiam de baptismo late ostensus est; ergo existimatio talis pœnitentiae, nisi in re ipsa supponat aliquem verum gradum ejus, licet excusat a novo peccato, non tamen ponit remedium necessarium ad remissionem talis peccati; ergo non sufficit ad hunc effectum obtainendum etiam per sacramentum. Et confirmari hoc potest ex eodem Conc. Trid., sess. 6, c. 7, dicente, in justificatione adulti (de hac enim loquitur), etiam quando per sacramentum fit (hanc enim aperte comprehendit) necessariam esse aliquam dispositionem ex parte hominis, secundum quam gratia infundatur. At vero sola existimatio non est dispositio, neque illam perficit, ut saepe dictum est; ergo oportet vere et in re illam supponere, alias deest medium, seu causa necessaria justificationis.

5. Fundamento Cani satisit. — Ad fundamentum ergo Cani responderetur negando assumptum; nam, licet in eo casu recipiens sacramentum non ponat obicem actualis peccati, ipsummet peccatum prius commissum, et non satis retractatum, est sufficiens obex gratiae, cum in eo statu non possit remitti secundum ordinariam legem.

6. Corollarium de proposito non peccandi.

— Atque hic fit, ut omnis dolor, qui non est absolutus et efficax, ita ut voluntatem peccandi excludat, seu (quod idem est) propositum absolutum non peccandi includat formaliter, vel virtualiter, nunquam sit sufficiens dispositio ad effectum hujus sacramenti, quamquam ipse pœnitens falso existimet se habere talem dolorem, cuius oppositum senserunt, Cano supra, et pro eadem sententia Corduba, lib. 1, q. 2, opin. 3, punto 3, refert Durand., Palud., Capreol. et Antoninum, non tamen ad mentem illorum, ut existimo. Nam illi de substantia tantum sacramenti loquuntur, non de effectu. Cujuscunque tamen fuerit illa opinio, mibi improbabilis videtur, propter rationes adductas, et quia Concilium Tridentinum expresse requirit attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat, non negative tantum, per solam cessationem a tali voluntate; hoc enim modo quilibet cogitatio alterius rei voluntatem peccandi excludit; sed positive, per formalem, aut virtuale repugnantiam, veramque mutationem voluntatis dissentientis peccato, et consentientis gratiae Dei. Haec autem dispositio non habetur sine efficaci detestatione, et absoluto proposito non peccandi; nam cum sola velleitate seu simplici affectu non repugnat simul esse voluntatem peccandi; ergo in intrinseca ratione veræ attritionis includitur, quod sit actus absolutus et efficax modo explicato; ergo, nisi in re talis sit, non est sufficiens ad effectum hujus sacramenti.

De necessitate supernaturalis attritionis ad effectum sacramenti.

7. Soti opinio. — Circa secundam particulam tractanda est opinio Soti in 4, d. 48, q. 3, art. 3, dicentis, ad effectum hujus sacramenti sufficere attritionem naturalem, id est, solis viribus naturæ elicitem, sive illa sit concepta ex motivo æterno et honesto, ut est fugere poenas inferni vel turpitudinem peccati, sive ex motivo temporali et indifferente, ut est vitare infamiam vel aliud temporale detrimentum, quia hæc etiam temporalia dama dantur a Deo propter nostra peccata. Et ex parte consentit in hanc sententiam Cano supra; nam putat dolorem de peccato propter Deum naturaliter dilectum, ut finem naturæ, esse sufficientem attritionem ad obtinendam gratiam, et remissionem peccati cum hoc sacramento; imo idem dicit de dolore ex motivo temporali, quando non cognoscitur a pœnitente. Sed hanc ultimam partem jam

improbavimus. Hujus autem sententia non invenio in his auctoribus alia fundamenta, nisi quia non aliter videntur distinguere contritionem ab attritione; et fortasse ex quædam pietate moti sunt, ut faciliorem redderent justificationem a peccato mortali in hoc sacramento.

8. Attritionem supernaturalem esse necessariam ad effectum hujus sacramenti. — Nihilominus tamen certum esse existimo, attritionem illam, quæ est sufficiens dispositio in hoc sacramento ad gratiam consequandam, debere esse supernaturalem, et ex principiis gratiae provenientem. Similem assertionem probavi in superiori tomo tractando de dispositione ad effectum baptismi; ex quo a fortiori concluditur idem dicendum esse de hoc sacramento. Breviter tamen hic insinuabo præcipuum fundamentum, quod sumendum est ex doctrina Conciliorum, maxime Tridentini, sess. 14, cap. 4, ubi imperfectam contritionem, quæ attrito dicitur, et disponit hominem ad gratiam in hoc sacramento impertrandam, dicit esse donum Dei, et Spiritus Sancti impulsum; et sess. 6, tractans de justificatione quæ sit per baptismum, requirit dispositionem procedentem ex gratia excitante et adjuvante, ut aperte patet c. 6 et 7, et c. 14, idem dicit de eo, qui gratiam baptismalem peccando perdidit, ad quam recuperandam dicit oportere divina gratia excitari; et can. 3 concludit, *neminem sine gratia posse penitire, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur.* Quod non potest exponi de sola justificatione extra sacramentum, cum in tota illa sessione loquatur de justificatione, quæ sit etiam per sacramentum, ut patet ex doctrina tradita in citatis capitibus, quibus respondent canonum definitiones. Ostendimus etiam in superioribus, hanc gratiam non solum requiri ad pœnitentiam propter fidem, quam supponit, vel propter spem venie, quam debet habere conjunctam, sed propter ipsam pœnitentiam; oportet ergo ut ipsa in se sit supernaturalis.

9. Concilium Arausicanum. — Ratione probatur. — Quod etiam confirmari potest ex Concilio Arausicano II, definito voluntatem efficacem, qua volumus purgari a peccato, esse in nobis ex Spiritu Sancti inspiratione; et idem dicit c. 5 et 8 de illa voluntate, qua homo ita se corrigit, ut in baptismo ab statu peccati ad statum gratiae traducatur; et cap. 7, nihil, quod ad salutem vitæ æternæ pertinet, dicit posse fieri sine gratia; sed dispo-

De integritate attritionis ad effectum hujus sacramenti.

11. Circa tertium de integritate hujus attritionis certum est, necessarium esse, ut sit

de omnibus peccatis mortalibus non remissis, saltem per se loquendo; quia unum peccatum non potest sine alio remitti, et per se loquendo, nullum potest remitti sine attritione illius, quia poenitentia omnium peccatorum mortalium est per se medium necessarium ad remissionem eorum. Atque hinc fit, si quis scienter, vel ex ignorantia culpabili omittat attritionem alicujus peccati mortalis, quamvis cæterorum illam habeat (suppono enim dividi posse), non consequi effectum sacramenti, quia unum peccatum non retractatum est sufficiens obex, sive illud sit in confessione declaratum, sive ex justa causa omissum; quia necessarium est, ut illud peccatum simul remittatur, saltem concomitantem, quod fieri non potest, quando ejus poenitentia voluntarie omittitur.

12. Sufficiatne attritio ad remissionem mortalis, sine culpa in confessione omissi. — *Sententia negans.* — Duo vero brevia dubia inquiruntur. Primum est, an in eo casu, quod aliquod peccatum mortale non subjicitur clavibus sine culpa, sufficiat attritio illius, simul cum aliis, ad consequendum effectum sacramenti. Quod dubium insinuat Medin., Cod. de Confessione, quæst. de absolutione ab oblitis, et indicat partem negativam. Quæ potest suaderi hac ratione, quia sacerdos directe et per se non absolvit ab oblitis, cum illa non sint facta materia sacramenti; ergo nec potest facere ex attrito contritum respectu illorum. Et potest confirmari quodam exemplo simili. Diximus enim supra in materia de baptismo, si quis peccavit ficte accedendo ad baptismum, non posse postea per solam attritionem incipere habere effectum baptismi, quia cum illud peccatum fictionis non subdatur baptismu, non potest facere ex attrito contritum respectu illius; ergo pari ratione in proposito, quia peccatum oblitum ita est extra efficaciam, et (ut ita dicam) extra jurisdictionem sacramenti confessionis, sicut peccatum fictionis extra efficaciam baptismi. Unde confirmatur secundo, quia alias simplex sacerdos absolvens a solis venialibus confessis, posset indirecte remittere mortalia oblitera, quod videtur esse inconveniens.

13. Vera sententia. — *Solvuntur argumenta contraria.* — Contraria tamen sententia videatur supponi ab aliis auctoribus et sufficienter concludi hac ratione. Quia sine ullo dubio illa attritio, cum confessione formaliter integra, est sufficiens ad conficiendum verum sacramentum confessionis et poenitentie; sed om-

ne sacramentum reddit hominem ex attrito contritum respectu cuiuscunq[ue] peccati, de quo veram attritionem habeat, si bona fide accedat, ut supponimus; ergo hoc idem faciet hoc sacramentum. Unde quamvis ex propria ratione et jurisdictione absolventis non videatur habere efficaciam absolutio sacerdotis circa peccata oblitera, tamen ex generali ratione sacramenti novæ legis, quæ est conferre gratiam homini disposito, et non ponenti obicem, habet hoc sacramentum, ut etiam in eo casu conferat gratiam, atque adeo ut indirecete et quasi per accidentem remittat peccatum oblitum, et eodem modo faciat hominem ex attrito contritum, etiam respectu illius. Non est autem simile de baptismo respectu peccati fictionis, quia sacramentum habet efficaciam respectu peccati commissi ante susceptionem talis sacramenti, non vero respectu posterioris peccati, ut est peccatum fictionis. Intelligendum vero est, in ea attritione tune includi votum subjiciendi clavibus in alia confessione illud peccatum oblitum; et ideo non est inconveniens posse hoc modo interdum remitti tale peccatum per sacramentum ministratum a simplici sacerdote, quia non remittitur directe; sicut posset remitti per administrationem Eucharistie, si attritio esset putata contritio.

14. Attritio non sufficit ad tollendum peccatum in confessione inculpabiliter omissum, nisi ad illud se extendat. — Secundum dubium est, si in prædicto casu contingat attritionem non extendi ad peccatum in confessione omissum inculpabiliter, an nihilominus aliorum attritio sufficiat ad effectum. Respondeo breviter non sufficere, quia talis attritio non est integra, qualis ad hominis justificationem necessaria est. Item quia ibi deest in re ipsa medium necessarium ad remissionem illius peccati oblii, quod est interior poenitentia illius; ergo illud remitti non potest; sine illo autem non possunt tolli reliqua; ergo. Item, quia, si quis accedat ad Eucharistiam cum uno peccato mortali, et sine attritione illius, etiam ex naturali oblitione, vel falsa existimatione inculpabilis, non justificabitur, ut supra suo loco ostensum est; ergo idem est in præsenti, quia respectu peccati oblii sacramentum hoc non facit ex attrito contritum ex speciali virtute et institutione, sed solum ex generali institutione sacramentorum novæ legis. Denique licet sacramenta faciant ex attrito contritum, non tamen faciunt ex non attrito justum, sive carentia attritionis sit

multorum, sive unius peccati tantum; quia poenitentia de omnibus et de singulis peccatis mortalibus necessaria est.

15. Potest quis nec justificari, nec de novo peccare in receptione hujus sacramenti. — Atque hinc tandem concludo contra Cano et Végam, posse dari statum medium in receptione hujus sacramenti, ita ut nec justificetur, qui de novo illud recipit, nec de novo peccet. Patet, quia potest carere attritione alicujus peccati ex naturali oblitione, vel potest invincibiliter ignorare motivum suæ attritionis, et existimare esse aliud quam vere sit, vel esse sufficiens quod revera non est; tunc enim non peccabit de novo, propter ignorantiam invincibilem, nec justificabitur, propter rationes adductas. Et propter similem rationem dixi in superiori tomo posse dari similem statum medium in receptione Eucharistie; et ex ibi dictis hoc potest confirmari. Tandem ob eamdem causam, quando hæc sacramenta recipimus, certiores sumus nos non committere novum peccatum, quam per ipsa sacramenta justificari.

SECTIO III.

Utrum ad valorem hujus sacramenti sufficiat voluntas confidendi absque alio dolore peccatorum.

1. De necessitate hujus sacramenti est voluntas confidendi, et obtainendi peccatorum remissionem. — Primo statuendum est, de necessitate hujus sacramenti esse voluntatem confidendi peccata in hoc sacramento, et obtainendi absolutionem eorum. In quo convenient omnes doctores statim citandi. Et ratio est, quia hoc sacramentum recipi non potest nisi ab homine adulto; in omni autem suscipiente sacramentum, si usum rationis habeat, requiritur voluntas seu intentio recipiendi sacramentum. Unde notavit Gabriel, d. 14, hanc voluntatem non requiri ut partem sacramenti, sed ut necessariam conditionem ex parte subjecti; nam intentio dandi vel recipiendi sacramentum, non est pars ejus, licet sit de necessitate. Accedit in hoc sacramento peculiaris ratio, quia, cum sit voluntarium judicium, requirit voluntariam subjectionem rei ad judicem, per quam veluti completur actualis jurisdictione confessoris in poenitentem, vel potius materiæ applicatio; hæc autem voluntaria subjectio non fit, nisi per voluntatem subjiciendi peccata clavibus, media confessione; ergo.

2. An sit necessaria determinata voluntas

poenitentis respectu hujus confessoris ad receptionem sacramenti. — Ex quo inferunt graves auctores, necessarium esse ut hæc voluntas determinata sit respectu hujus confessoris, ita ut, si contingat confessorem decipere poenitentem sese alium fingendo, cui poenitens existimat se subjicere et confiteri, nulla fiet confessio, nec talis confessor possit valide absolvere, quia poenitens revera non se illi subjicit, nec respectu illius fecit voluntariam accusationem. Confirmatur ac declaratur, quia hujusmodi poenitens, si postea veritatem intelligeret, non teneretur parere tali confessori; ergo nec potuit ab eo ligari, ergo neque absolves. Denique talis sacerdos non audit tunc confessionem ut judex, quia hoc judicium non est coactum, sed voluntarium, et ideo non est quis actu judex, donec alius se illi voluntarie subjiciat; ergo nec potest sacramentum perficere. Atque ita sentit Durand. in 4, d. 21, q. 3, art. 1; Richard., art. 4, q. 3; et Adrianus, materia de Confess., dub. penult.

3. Quæ sententia vera erit, si moraliter intelligatur poenitens ita determinare voluntatem suam ad hunc judicem, ut absolute nolit coram alio agere causam suam; tunc enim recte procedunt rationes factæ. Tamen si poenitens, quando hic et nunc confitetur, licet existimet hanc personam esse Petrum, vel Paulum, nihilominus absolute velit huic sacerdoti, qui præsens adest, confiteri, illud sufficiet, ut perficiat sacramentum. Sicut in genere dicitur de sacramentis, quando occurrit talis error circa materiam, ut non excludat intentionem operandi circa id, quod præsens est, non impediri sacramentum. Unde quoties non constiterit de expressa voluntate contraria et absoluta, ita videtur interpretanda intentio poenitentis; nam hæc est rationabilior et favorabilior ipsi poenitenti, qui semper intendit, ut valide perficiatur sacramentum, quantum fieri possit. Addit præterea Adrian., in eo casu, in quo sacerdos audit peccata poenitentis eo invito; posse illum absolvere postea illo consentiente, absque iteratione confessionis. Verumtamen, si solum fuit invitatus modo a nobis explicato, neque novus illius consensus requiritur; quia, ut dixi, licet erret, vel decipiatur materialiter circa personam, non excludit formalem intentionem recipiendi sacramentum ab hoc sacerdote. Tamen, si supponatur prius nullo modo velle huic confiteri, postea, per se loquendo, necessaria esset iteratio confessionis.

Quia vero narratio facta moraliter præsens est, ideo per solam voluntatem, quolibet signo indicatam, subjiciendi omnia illa peccata huic judici, fit quædam virtualis iteratio confessionis; et hoc sensu verum est, non esse necessariam aliam confessionem, quod in multis aliis casibus accidit, ut videbimus infra tractando de integritate.

4. *Sufficiatne voluntas confitendi propter humanum motivum, ad sacramenti valorem. Sententia negans.* — *Sententia affirmans, per se loquendo, vera.* — Solet autem circa hanc voluntatem inquiri, an debeat esse honesta, et specialiter, an voluntas confitendi propter humanum motivum, scilicet inanem gloriam, vel commodum temporale, sufficiat ad valorem sacramenti; nam in ceteris sacramentis certum est sufficiere. In hoc vero id negant Sylv., *Confessio* 1, q. 7; Angel., *Conf.* 1, § 4, et verb. *Vana gloria*, § 1; Armilla, verb. *Confessio*, n. 4, et nonnulli alii Summistæ; quia putant talem confessionem esse peccatum mortale, quod actu commissum in susceptione hujus sacramenti repugnat valori ejus, quod est speciale in illo, ut dicemus. Contrarium tamen tenet Soto, d. 18, q. 3, art. 3, circa finem, et Navarr. in Sum., c. 21, n. 40. Negant enim illam voluntatem ex illo fine esse peccatum mortale, sed veniale tantum, quod non repugnat valori sacramenti. Quæ sententia, per se loquendo, vera mihi videtur.

5. Itaque, ut valida sit confessio, necessarium est ut illa voluntas non sit peccatum mortale, ut efficaciter probat ratio facta. Nec satis est addere limitationem, quam Sylv. significat, scilicet, nisi poenitens hanc ipsam voluntatem et culpam confiteatur; nam tune, inquit, jam confessio est integra, et consequenter valida. Verumtamen, ut jam dicam, ad valorem confessionis non satis est, quod sit integra, sed etiam oportet ut sit aliquo modo dolorosa, et ex poenitentia, quod repugnat, si illa voluntas actu habetur, et est peccatum mortale; tunc ergo sine dubio nullum fit sacramentum, non tam ex defectu intentionis, quam ex defectu essentialis materiae, qui inde consequitur. Est autem hoc singulare in hoc sacramento, et ideo non tenet in hoc argumentum ab aliis sumptum.

6. At vero, si voluntas illa tantum sit veniale peccatum, et non excludat sufficientem altritionem peccatorum mortalium, non repugnat valori sacramenti, quia nihil essentialis tollit; et quoad hoc procedit optime ar-

gumentum sumptum ex aliis sacramentis. Potest autem recte fieri, ut licet quis moveatur ad confessionem ex motivo humano, nihilominus, supposita illa applicatione, velit omnia necessaria ad sacramentum adhibere, quia non vult in eo actu peccare mortaliter. Ad hoc autem non movebitur ex illo motivo humano, sed aliunde, et ita motivum illud nunquam erit totale in hujusmodi actu quoad specificationem ejus, ut sic dicam, quamvis sit primum movens in illo genere quoad exercitium et usum. Unde, quod Angelus supra ait, semper esse peccatum mortale facere ob inanem gloriam id, quod per se in Dei gloriam institutum est, ut est usus sacramenti, valde rigorosum est, et absolute falsum, nisi addatur constitui ultimum finem in ea inani gloria, aut ea de causa omitti aliquid, quod est de substantia actus; nam his sublati, ille finis non est per se objectum grave, quod ad peccatum mortale sufficiat, nec est undam malitiam actioni conferat.

Sitne aliquis internus dolor de essentia hujus sacramenti.

7. *Opinio negans.* — *Fundamentum.* — His ergo suppositis de hac voluntate, difficultas est, an præter illam sit aliquis dolor internus de necessitate et essentia hujus sacramenti. Multi enim Theologi negant. Quam opinionem a fortiori tenent, qui putant illam voluntatem sufficiere ad effectum, ut de Scoto et aliis supra diximus. Idem sentiunt Major, 4, d. 14, q. 2, et ibi Gabriel, q. 2, art. 1, dum negant dolorem esse partem essentialiem, quod etiam dicit Durand., d. 16, q. 1, et d. 17, q. 13, et ibi Paludan., q. 8, quamvis Paludanus de rigorosa contritione loqui videatur; Durandus autem solum de nomine partis disputare videtur; nam alioqui docet confessionem, sine dolore factam, esse iterandam, et hoc sacramentum non posse esse informe. Idem censeo de Gabriele et Majore; de Soto vero jam dixi, illum non negare esse necessarium aliquem dolorem in hoc sacramento. Et quamvis doceat hoc sacramentum in absolutione consistere, non tamen negat esse necessariam confessionem et accusationem, atque adeo dolorem aliquem, ut perfici possit. Quocirca pauci sunt Theologi, qui hanc sententiam expresse doceant. Nihilominus tamen fundari potest, quia hic dolor non requiritur, ut causa extrinseca sacramenti, sicut de præcedenti voluntate dicebamus; nam in eo genere causæ sufficit prædicta voluntas. Neque etiam re-

quiritur, ut intrinseca pars sacramenti, quia vel non est pars, cum non sit sensible signum, vel non est essentialis, cum Concilia tantum integralem appellant. Et confirmatur, quia non debemus confessionem reddere onerosam, et obligare homines ad iterandas confessiones sine evidenti ratione; hic autem nulla est; nam sacramenta solent esse valida, si exteriora signa integre perficiantur cum voluntate conficiendi sacramentum, neque est obligatio iterandi illa, etiamsi non habuerint effectum; ergo idem dicendum est in hoc sacramento.

8. *Sententia affirmans vera.* — *Explicantur verba Concilii Tridentini et Florentini.* — Nihilominus dicendum est, aliquem dolorem esse de essentia hujus materiæ. Quod supra ostensum est, et est fere communis consensus Theologorum, ut videre licet in D. Thom., 3 part., q. 84, art. 1, ad 1, et q. 86, art. 6, q. 90, art. 2, et in 3; et 4, d. 14, q. 1, art. 1, quæstiunc. 1, ad 1; clarius d. 17, q. 3, art. 4, q. 4, ubi dicit dolorem et accusationem esse de necessitate hujus sacramenti. Capreol., 4, d. 16, q. 2, art. 3, quem cum aliis refert Covar., in c. *Avila*, par. 1, § 4, n. 13; idem tenet Nav. in c. *Fraires*, n. 33, de Poenit., d. 5; et D. Antonin., 3 par., tit. 44, c. 19, § 5; et alios referunt Vega, lib. 9 in Tridentinum, c. 17; et Corduba, lib. 1, q. 2, opin. 3, et referemus eos sect. seq. Pauci etiam ex auctoribus citatis in contraria opinione contradicunt, ut ibi vidimus. Neque etiam fundamenta illius sententiae sunt aliecius momenti; quod enim contritio, vel aliquis dolor internus sit pars hujus sacramenti, supra ostensum est; cum autem sit pars omnino necessaria, sine qua sacramentum validum esse non potest, merito essentialis dicitur. Neque Concilium Tridentinum aut Florentinum dicunt hanc partem ita esse integram, ut non sit etiam essentialis. Sed dicunt id quod est certum et generale omnibus partibus materialibus hujus sacramenti, scilicet, requiri integratatem sacramenti, et perfectam peccatorum remissionem; non tamen propterea negant, aliquam, vel alias ex his partibus esse essentiales, seu simpliciter necessarias ad valorem sacramenti. Alias etiam confessio peccatorum non esset essentialis, quod aperte falsum est, cum accusatio sit de essentia iudicii de peccatis; atque eadem ratione contritio est essentialis tanquam omnino necessaria ad veram accusationem huic iudicio necessariam.

SECTIO IV.

Quisnam dolor seu attritio sit de necessitate et valore hujus sacramenti.

1. *Prima sententia.* — Prima sententia est non esse necessariam detestationem efficacem cum absoluto dolore et proposito non peccandi, sed displicantiam quamcunque cum velitate non peccandi sufficere ad valorem sacramenti. Ita tenet Cajet., tom. 1 Opusc., tract. 5, q. 5, quem sequuntur Victoria, in Sum., n. 144; Cano, par. 5 Relect.; Ledesma, 2, p. 4, q. 8, art. 1, dub. 4, et q. 31, art. 2; significant Palud., d. 17, q. 8; Sylvester, *Confessio*, 1, q. 23. Fundamentum est, quia de essentia confessionis ex parte poenitentis solum est, ut confessio habeat veram rationem accusationis integræ; ergo solus dolor requiritur, qui necessarius est, ut confessio fiat per modum veræ accusationis; sed ad hoc sufficit quamcunque displicantia, etiamsi

inefficax sit; ergo. Addit Cajetanus contritionem non esse partem hujus sacramenti secundum se, sed ut relatam ad confessionem, et ut est spontanea voluntas recompensandi ad arbitrium sacerdotis; sed ad hoc sufficit ille imperfectus dolor; ergo, etc.

2. *Secunda sententia.* — Secunda opinio est, requiri quidem efficacem detestationem peccati, sufficere tamen naturalem, seu ex motivo humano. Quam tenet Soto, d. 18, q. 3, art. 2, et Navarr., in Summ., c. 9, n. 10, et in c. *Fratres de Poenit.*, d. 5, n. 35. Fundamentum est idem, quod praecedentis. Nam talis dolor sufficit ad veram accusationem, et sicut confessio naturale quid est, ita potest sufficere dolor naturalis ad substantiam sacramenti, sicut in aliis materia et forma naturale quid est. Requiritur tamen efficax dolor, quia alias posset esse cum illo placentia peccati.

3. *Tertia sententia.* — Hæ vero duæ sententie ita ab aliquibus limitantur, ut intelligendæ sint, quando poenitens ex ignorantia cum illo solo imperfecto dolore confitetur; nam, si ex certa scientia ita confiteatur, dicunt, fieri non posse, ut talis confessio valida sit, cum poenitens videat se accedere ponendo obicem sacramento, et consequenter peccando mortaliter. Quæ sententia seu limitatio duobus adhuc modis intelligi potest, juxta duos ignorantiae modos, scilicet, vincibilis et invincibilis. Erit ergo tertia sententia, per se loquendo, necessariam esse veram attritionem ad valorem sacramenti, per accidens autem posse sufficere existimatam, etiamsi ex ignorantia vincibili illa existimatio proveniat, quæ a nova mortali culpa non excusat. Ita videntur sentire Paludanus et alii, d. 17, ubi Capreolus, q. 2, art. 3; Rich., art. 2, q. 8, ad 5; Durandus, q. 43, licet non satis se explicent. Sentient etiam Soto, Sylvester et Cano supra; et Navarr., in Summ., c. 9, n. 2; et Covarr., in c. *Alma mater*, 1 p., § 4, n. 3. Fundamentum præcipuum est, quia non sunt obligandi poenitentes ad iterandas confessiones, ubi non constat evidenter de obligatione. Atque ita fundantur, quia hæc sententia est benignior et favorabilior. Et potest ita explicari, quia sententia, quæ non continet intolerabilem errorem, etiamsi injusta sit, non est nulla; sed absolutio, quæ cadit in ejusmodi confessionem, non continet intolerabilem errorem, quia ex ignorantia profecta est; ergo non est nulla; ergo ad valorem sacramenti sufficit ille modus doloris, existimationis et confessionis. Accedit, quod in aliis sacramen-

tis carentia dispositionis etiam ex culpa non est contra substantiam sacramenti; neque in hoc semper erit.

4. *Quarta sententia.* — Quarta et ultima sententia erit, attritionem existimatam sufficere, dummodo adhibita sit sufficiens diligentia, et conscientiae examinatio, ac propterea ex ignorantia inculpabili existimatio orta sit. Ita sentit Petr. Soto. Alii auctores, qui putant dari posse sacramentum poenitentiae validum, et informe, ut minimum hoc affirmant. Et significat D. Thom., in 4, d. 14, q. 3, art. 4, ad 1, et alios referam sect. seq. Fundamentum hujus opinionis est fere idem, quod praecedentis, addendo, oportere illam ignorantiam esse invincibilem, ut excusat hominem ab actuali culpa mortali; nam cum illa non potest esse validum hoc sacramentum, ut sepe in superioribus tactum est. Nec potest dici, non continere intolerabilem errorem illam sententiam, quæ absolvit hominem peccantem actu mortaliter; merito autem id dicitur de illa sententia, quæ absolvit hominem bona fide, et cum morali diligentia confitentem; nec verisimile est Christum Dominum amplius postulasse ab homine ad valorem hujus sacramenti. Et declaratur amplius in hunc modum. Nam sententia, quæ fertur secundum allegata et probata, bona fide, valida est; sed supposita hac confessione, fertur absolutio secundum allegata et probata, bona fide, quantum humano modo fieri potest; ergo erit valida. Nam licet hoc iudicium quodammodo divinum sit, tamen quatenus fit inter homines, humano modo perfici debet. Confirmatur secundo, nam qui sic confitetur, non tenetur postea illam confessionem iterare; ergo implevit præceptum divinum de confessione; ergo fecit confessionem validam, verumque sacramentum recepit, quia præceptum divinum ad hoc obligat. Antecedens patet, quia non potest humano modo aliter impleri præceptum, quam cum hac existimatione probabili, et inculpabili, alias, nunquam conscientiae possent esse pacatae et securæ de confessione rite facta. Unde, cum materia hujus sacramenti consistat in actibus humanis, et partim internis, de quibus non potest homo habere evidentiam, non videtur verisimile impositum esse præceptum de tali actu, nisi quatenus cadit in humanam cognitionem probabilem, facta morali diligentia; ergo verisimile est non aliter fuisse institutam materiam hujus sacramenti. Et confirmatur tertio a simili; nam essentialis materia hujus sacramenti

quoad actum exteriorem est confessio integra; et tamen nou requiritur, ut in re semper sit integra, sed in existimatione inculpabili poenitentis; nam, si diligentiam moralem adhibeat, et putet se confiteri omnia quæ commisit, licet aliquid omittat, valida est confessio; ergo eadem proportione judicandum est de materia quoad actum internum, nimirum ita requiri actionem, ut, si inculpabili existimetur, quamvis in re non sit, sufficiat. Ultimo confirmant hanc sententiam fere omnia fundamenta aliarum opinionum; et illud præcipue, quod hæc dispositio sufficit ad veram accusationem, ex corde et bona fide factam, propter quam maxime hic dolor postulatur. Atque hæc sententia inter omnes, quas retuli, probabilior est.

Attritionem veram et supernaturalem de omnibus mortalibus esse de essentia hujus sacramenti, vera sententia.

5. *Conclusio probatur ex Tridentino.* — *Probatur ratione.* — Dicendum nihilominus est attritionem veram, ac supernaturalem de omnibus peccatis mortalibus in confessione declaratis, quorum poenitens conscientiam habet, esse de essentia hujus sacramenti. Hanc sententiam sub his terminis pauci Theologi proponunt; eam tamen supponunt omnes, qui negant dari sacramentum poenitentiae informe, præsternim Gabriel, d. 17, q. 1, art. 1, dub. 2, circa med.; et Adrian., q. 5 de Confess.; Major, d. 17, q. 9; Medin., Cod. de Confess., q. de Confessione ficta iteranda, et alii citandi sect. seq. Favet etiam interdum D. Thom. et nonnulli alii, ut statim dicam; et ex parte Sylvest., verb. *Confessio*, 1, q. 22. Probatur autem primo generaliter ex Conc. Trid., sess. 14. Nam in c. 1 dicit, contritionem esse partem hujus sacramenti, quod supra explicuimus intelligendum esse de parte essentiali. Statim vero in cap. 4 declarans hanc partem illius sacramenti, solum illos modos contritionis ponit, qui per se etiam sufficiunt ad effectum sacramenti, nihil omnino distinguens inter dispositionem ad effectum, et partem sacramenti; ergo sentit eamdem attritionem require ad confiendum sacramentum, quæ ad effectum conferendum sufficiat. Secundo probatur ratione generali, quia materia sacramenti talis esse debet, ut, quantum est ex parte ejus, sufficiat ad veritatem formæ sacramenti; sed in præsenti, ut materia sit talis, necessaria est illa attritio; ergo illa revera pertinet ad essentialiem mate-

Attritionem ad valorem sacramenti debere includere efficacem voluntatem non peccandi de cætero.

6. *Probatur ex Tridentino.* — Deinde probatur dicta sententia, per singulas partes in ea propositas discurrendo. Et imprimis, quod talis attritio debeat esse efficax, et includens, non tantum velleitatem, sed etiam absolutam voluntatem non peccandi de cætero, docuit expresse Cajetanus, sibi contrarius, in Summa, verb. *Confessio ex parte confessi iteranda*. Tenuerit etiam Gabr., Major, Adrian. et Medina, citati sect. præc., circa fin., et Petr. Soto, lect. 3 de Confess., sumiturque ex eodem loco Concilii Tridentini dicentis, talem esse necessarium dolorem, qui voluntatem peccandi excludat, id est, cum quo voluntas peccandi simul esse repugnet; alioqui, quamvis contingat hominem habere dolorem, et non habere actualem voluntatem peccandi, si tamen dolor talis non est, ut ex se non repugnet simul esse cum tali voluntate, re-

vera non est dolor, qui excludit illam voluntatem, sed aliunde contingit illa carere. At vero, quoties displicentia de peccato talis est, ut ex se habeat adjunctam solam velleitatem non peccandi, quantum est ex se, non excludit voluntatem peccandi; quia voluntas peccandi et velleitas non peccandi optime possunt esse simul; ergo talis displicentia insufficientis est etiam ad valorem hujus sacramenti.

7. Ratione idem ostenditur. — Præterea argumentor ratione, quia incredibile per se est, eam confessionem esse validam, quæ est cum actuali proposito iterum peccandi mortaliter, et cum actuali complacentia peccati commissi; sed hujusmodi propositum et complacencia esse potest cum illa imperfecta detestatione seu velleitate, ut per se constat, quia illi actus non sunt repugnantes; ergo illa non est sufficientis ad valorem hujus sacramenti; si enim illa sufficeret, quidquid eum illa coniungeretur, non esset contra essentiam sacramenti. Secundo, hoc sacramentum institutum est per modum judicii; ergo intelligi debet juxta formam et tenorem veri judicii, de cuius ratione est, ut si sit evidenter injustum, et continens intolerabilem errorem, sententia in illo lata sit prorsus nulla; illa autem confessio facta illo modo talis est, ut in illam non possit eadere forma hujus sacramenti, nisi cum evidenti injustitia et intolerabili errore; ergo talis sententia seu forma erit semper nulla; ergo et illa materia est insufficientis ad hoc sacramentum conficiendum. Tertio, hoc potest probari, quia credendum est, ita instituisse Christum Dominum hoc sacramentum, sicut necessarium et expediens futurum erat ad usum ejus; sed confiteri peccata ex certa scientia cum illo dolore ineffaci, et velleitate, nunquam poterat esse expediens ad usum hujus sacramenti, neque conferre aliquid poterat ad salutem animarum; ergo.

8. Differentia inter baptismum et pœnitentiam quantum ad internum dolorem. — Dicitur: hac ratione probaretur, ablutionem baptismi susceptam prava intentione, vel cum affectu peccati, non esse materiam sufficientem sacramenti, quia non potest esse expediens ad salutem animæ. Sed hoc non est simile, quia in baptismo interior dispositio suscipientis non est pars sacramenti, sed sola ablution exterior, ut est a ministro intendente perficere sacramentum, et ut sic est indifferens, et independens ab affectu ministri, seu suscipientis. At vero in hoc sacramento dis-

positio interior est pars sacramenti, et exterior confessio non est sufficientis pars, nisi ut procedens ab interna detestatione peccati; si autem procedit a solo illo dolore imperfecto, præsertim cognito, est per se mala, et insufficientis ad justam absolutionem de peccato; ergo non est verisimile instituisse Christum hanc tanquam sufficientem materiam hujus sacramenti. Tandem confirmo, quia dolor, qui non excludit voluntatem peccandi, revera non sufficit ad veram accusationem. Denique illa sententia non satisficit dictis Conciliorum et Sanctorum, qui, ubiquecumque de hac materia loquuntur, hujusmodi confessiones omnino rejiciunt, ut sacrilegas, et insufficientes.

Non sufficere ad valorem hujus sacramenti dolorem ex motivo mere humano conceptum.

9. Prima ratio. — Secundo loco probatur non sufficere dolorem conceptum ex motivo mere naturali, sed necessarium esse attritionem supernaturalem. Quod sentiunt Doctores paulo antea citati. Et non obscure indicavit Concilium Tridentinum, cum dixit esse Spiritus Sancti donum. Et idem sentit D. Thom., q. 84, art. 4. Nam postquam in solut. ad 1, dixit, materiam essentialē hujus sacramenti consistere in actibus penitentis, subdit in solut. ad 2, hos actus originemducere ex inspiratione interna; quia in hoc sacramento materia non exhibetur a ministro, sed a Deo interiori operante. Ratio vero imprimis esse potest, quia, si dolor procedat ex motivo mere naturali et humano, quantum est ex se, non avertit voluntatem ab affectu culpæ, sed ad summum continent ab actu externo; unde non sufficit ad veram accusationem coram Deo, sed potius videbitur illa esse narratio quædam periculi proprii, aut incommodi. Si vero actus ille est ex aliquo motivo honesto, et virtutis, tamen mere naturali, etiam est insufficientis ad veram attritionem, quam describit et requirit Concilium Tridentinum, quod est in hac materia potissimum fundamentum. Est etiam insufficientis ad propriam accusationem de peccato, Deo factam; nam, licet proxime fiat confessori, tamen revera principaliter Deo fieri debet. Præterea hæc pars videtur manifesta, quando penitens suam dispositionem bene novit (de illo enim, qui ignorat, postea dicemus). Nam ille, qui hoc modo confitetur, accedit cum actuali conscientia, et voluntate peccandi mortaliter; ergo non est sufficienter dispositus ad hoc sacramentum

suscipiendo. Antecedens probatur ex supra dictis, quia ille accedit indispositus ad effectum sacramenti; ergo peccat mortaliter ita accedendo voluntarie, sicut dicto modo accedit. Consequens vero probatur ex dictis; quia de ratione et essentia hujus sacramenti est, ut penitens accedit detestando efficaciter omne peccatum mortale, atque adeo sine actuali complacentia alicuius peccati mortalitatis.

10. Secunda ratio. — Tertia ratio. — Secundo ex Cajetano supra confirmatur et explicatur hæc ratio, quia hujusmodi penitens sciens et videns representat se sacerdoti tanquam inabsolutibilis, seu omnino absolutione indignus; ergo de se non sufficit illa dispositio ad valorem sacramenti hujus. Cujus rationis vis ita explicatur. Quia, cum penitens accedit ita dispositus, vel occultat confessori hanc dispositionem, seu potius indispositionem suam, et sic confessio est nulla, quia non est integra; vel proponit confessori suam dispositionem, et sic suam confessionem testificatur se esse indignum absolutione; ergo incredibile est hujusmodi accusationem et testificationem in hoc sacramento factam sufficiente ad valorem absolutionis in eodem foro. Sicut enim impenitens coram Deo est incapax remissionis peccati, ita impenitens in hoc foro, est incapax absolutionis in eodem foro; ergo talis absolutio nulla est, et consequenter ipsa materia est insufficientis. Tertio, quia vel hæc sententia intelligit esse necessariam absolutam et efficacem detestationem omnium omnino peccatorum; et sic est impossibilis, quia illius peccati, quod penitens committit accedendo cum tali dispositione a se cognita, non potest habere efficacem detestationem, quandoquidem est in actuali voluntate illius; vel intelligit esse necessariam hujusmodi detestationem de peccatis praeteritis, non vero de illo quod actu committit; et hæc est voluntaria distinctio, quia non est major ratio de uno quam de alio, cum non minus sit materia hujus sacramenti unum, quam aliud.

11. Evasio. — Accedens ad sacramentum sine dispositione ad effectum non recipit sacramentum. — Sed dicet aliquis, hæc argumenta non procedere in eo casu, quo penitens actualiter non peccat accedendo ad confessionem cum tali dispositione cognita. Quod accidere potest altero e duobus modis. Primo, si invincibiliter existimat illam dispositionem esse sufficientem, non tantum ad sacramentum, sed etiam ad effectum sacramenti; secundo si

existimat non esse peccatum accedere ad sacramentum sine dispositione ad effectum. Respondetur, hujusmodi confessionem factam cum hac ignorantia, præsertim priori modo, pertinere potius ad punctum sequens, ubi disputabimus, an hæc materia hujus sacramenti necessario sit attritio vera, vel sufficiat putata. Nam in dicto casu illa detestatio, cum existimat sufficientis dispositio ad effectum sacramenti, merito dici potest existimata attritio, vel etiam contritio, saltem extrinsece, seu per informationem gratia acquirendæ per sacramentum; itaque de hoc modo dispositionis ibi dicemus. Posterior autem modus ignorantiae, præterquam quod moraliter vix accidere potest, ita ut a peccato excusat, omnino est per accidens, et nihil referat ad valorem confessionis; quia nec moraliter confert ad modum doloris, neque ad modum accusationis. Quod duplum declaratur. Primo, quia ille dolor de peccato, mere humanus et naturalis, per se est insufficientis dupli titulo saepe tacto, scilicet, quia non avertit de se voluntatem a peccato, seu ab affectu peccati; quod autem hic et hunc propter ignorantiam, vel existimationem aliquam voluntas actu non peccat, est per accidens, et non mutat qualitatem materie, vel dispositionis; et quia hujusmodi dolor non sufficit ad veram accusationem peccati coram Deo; non enim omnis narratio peccati proprii cum aliquo dolore habet rationem accusationis, ut per se constat; ergo ille modus doloris intrinsece est insufficientis ad valorem hujus sacramenti, neque propter illam ignorantiam potest fieri sufficientis. Quærationes, licet efficacius procedant de secundo modo ignorantiae, etiam ad primum possunt applicari. Denique hæc conclusio ex omnibus dicendis magis constabit.

Attritionem veram esse necessariam ad hoc sacramentum, et non sufficere existimatam, præsertim vincibiliter.

12. Principium notatu dignum. — Tertio probatur altera pars assertionis, nimis hanc attritionem veram et realem necessariam esse, et non sufficere existimatam, præsertim existimatione vincibili, quæ non excusat a culpa mortal. Quam partem, præter autores supra citatos, indicavit Bonav., d. 17, 2 part., art. 2, q. 3. Nec Durand. aut Richard. supra citati contradicunt, nec etiam Navarr., nam in Sum., c. 9, n. 16, affirmit, eum, qui confitetur, non adhibita debita diligentia, et ob id aliquod peccatum omittit, teneri ad